

Názov predmetu	Praktická vlastiveda
Vzdelávacia oblasť	Človek a príroda
Časový rozsah výučby	33 hodín
Názov ŠVP	Inovovaný Štátny vzdelávací program pre primárne vzdelávanie
Názov ŠkVP	Inovovaný Školský vzdelávací program pre primárne vzdelávanie
Ročník	1. - 4. roč. ZŠ
Stupeň vzdelania	ISCED 1
Forma štúdia	denná
Vyučovací jazyk	slovenský

I. Charakteristika vyučovacieho predmetu

Praktická vlastiveda (PVL) sa realizuje prostredníctvom samostatného predmetu, na ktorý si naša škola vyčlenila disponibilné hodiny v iŠkVP. Aplikuje sa v ňom učivo, ktoré bolo v minulosti súčasťou Ochrany života a zdravia, Enviromentálnej výchovy, Osobnostného a sociálneho rozvoja a Dopravnej výchovy. Praktická vlastiveda integruje postoje, vedomosti a zručnosti žiakov zamerané na ochranu života a zdravia v mimoriadnych situáciách, tiež pri pobyte a pohybe v prírode, ktoré môžu vzniknúť vplyvom nepredvídaných skutočností ohrozujúcich človeka a jeho okolie. Kompetencie preberaného učiva zahŕňajú individuálne, medziľudské aspekty a pokrývajú formy správania, ktoré jednotlivec využíva na efektívnu a konštruktívnu účasť na spoločenskom živote v prípadoch riešenia konfliktov. Základné zručnosti v rámci tejto kompetencie zahŕňajú schopnosť účelne komunikovať v rozličných prostrediach a situáciách ohrozujúcich život a zdravie človeka. Tieto spoločenské a občianske kompetencie by mali ovplyvniť schopnosť žiakov zvládať stres a frustráciu, komunikáciu s inými ľuďmi a solidaritu pri riešení problémov širšej komunity ľudí.

Možno predpokladať, že rozvíjaním týchto vlastností sa utvárajú požadované schopnosti potrebné pre občana v oblasti ochrany života a zdravia (OŽZ) a to nielen v aktuálnom čase počas vzdelávania v škole, ale aj v úlohe perspektívnej v dospelosti v rôznych zamestnaniach.

Absolvovaním učiva získavajú žiaci nevyhnutné vedomosti, zručnosti a návyky potrebné na prežitie pri vzniku mimoriadnej udalosti a v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie. Učivo obsahuje opatrenia a popis činností pri záchrane života, zdravia a majetku obyvateľov pri odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí. Svojou humánnou podstatou má pre žiakov mimoriadny význam. Sebaochrana a vzájomná pomoc vychádza z práva každého občana byť včas varovaný pred hroziacim nebezpečenstvom varovnými signálmi, zabezpečený individuálnymi ochrannými prostriedkami, evakuáciou a ukrytím. Mimoriadna udalosť môže vzniknúť v rôznych častiach štátu kedykoľvek. Občania nemôžu očakávať okamžité poskytnutie pomoci. Z toho dôvodu musia byť schopní v rámci svojich možností chrániť svoje zdravie a poskytnúť pomoc iným osobám.

1. Ciele:

Spoločenské:

- pripraviť každého jedinca na život v prostredí, v ktorom sa nachádza
- zvládnuť situácie vzniknuté vplyvom priemyselných a ekologických havárií, dopravnými nehodami, živelnými pohromami a prírodnými katastrofami
- poskytnúť elementárne vedomosti v rovine ochrany života a zdravia
- zvládnuť nevhodné podmienky v situáciách vzniknutých pôsobením cudzej moci, terorizmu voči občanom nášho štátu prehlbovať si zručnosť jednoduchého a súvislého vyjadrovania sa
- prispieť k rozvoju vedomostí, zručností a návykov pre ochranu človeka a spoločnosti viesť
- správnu životosprávu a hygienou predchádzať chorobám
- poskytnúť elementárne vedomosťami o význame ochrany životného prostredia
- získať základné taktické prvky chôdze a jazdy v cestnej premávke.

Inštitucionálne:

- správne reagovať pri vyhlásení signálov mimoriadnych udalostí
- osvojiť si pravidlá evakuácie pri ohrození požiarom, živelnom pohromou, haváriou, katastrofou
- orientovať sa v mieste školy a jej okolí
- osvojiť si vedomosti, zručnosti a pohyb v teréne podľa prírodných úkazov
- riadiť sa v prírode podľa svetových strán, zásady správneho a bezpečného správania sa v prírode
- poznať význam čistého ovzdušia, vody v živote človeka
- poskytovať prvú pomoc pri menších úrazoch
- poznať zásady ochrany zdravia

Špecifické:

Kognitívne

- poznať varovné signály pri ohrození, druhy varovných signálov, spôsob evakuácie
- poznať nebezpečenstvo hroziace pri manipulácii so zápalkami a horľavinami, elektrickým a plynovým zariadením
- poznať riziká, ktoré ohrozujú život, zdravie, majetok
- poznať základné prostriedky ochrany jednotlivca
- poznať nebezpečné látky – druhy, zásady ochrany
- orientácia v mieste školy a jej okolí
- určovanie svetových strán
- poznať významné budovy v mieste bydliska a školy.
- charakterizovať význam vody v prírode.
- rozlíšiť jedovaté a jedlé huby na obrázku
- opísať možné následky nesprávneho ukrytia pred bleskom
- poznať stanovište a okolie školy
- vedieť základné úkony pri práci s mapou.
- určiť na mape Slovenska najznámejšiu nížinu a vysočinu, nájsť na mape rieky, jaskyne...
- rýchlo a správne sa rozhodovať
- dodržiavať základné pravidlá správania sa v prírode, pri mimoriadnej udalosti

Afektívne

- *Vedieť zaujať vlastný postoj k riešeniu mimoriadnej udalosti /kladný, záporný vzťah/*
- *vedieť posúdiť hrozbu a nebezpečenstvo pri manipulácii so zápalkami, zapalovačom a horľavinami*
- *dodržiavať základné pravidlá správania sa v prírode, pri vode, počas dažďa,*
- *preberať na seba zodpovednosť za bezpečie pri evakuácii, mimoriadnom ohrození*
- *dodržiavať základy ochrany svojho zdravia a bezpečnosti*

Psychomotorické

- nakresliť plán obce, významné budovy,
- ošetriť spolužiakovi nohu, ruku, preniesť ho do bezpečia
- zdramatizovať situáciu u lekára
- nakresliť jedovatú hubu
- uviesť svoju správnu adresu
- zdramatizovať situáciu pri vypuknutí požiaru

2. Výchovné a vzdelávacie stratégie

Vo vyučovacom predmete SJL využívame pre utváranie a rozvíjanie nasledujúcich kompetencií výchovné a vzdelávacie stratégie, ktoré žiakom umožňujú získať:

Komunikatívne a sociálno- interaktívne spôsobilosti

- vyjadrovať sa súvisle a výstižne písomnou aj ústnou formou adekvátnou primárnemu stupňu vzdelávania,
- dokázať určitý čas sústredene načúvať, náležite reagovať, používať vhodné argumenty a vyjadriť svoj názor,
- reprodukovat' a interpretovať prečítaný alebo vypočutý text v materinskom jazyku ,
- podať výklad a popis konkrétneho významného objektu obce, veci alebo činnosti,
- vyjadrovať sa nielen podrobne a bohato, ale aj krátko a výstižne,
- orientovať sa, získať, rozumieť a aplikovať rôzne informácie, posúdiť ich význam v osobnom živote a v povolání,
- vyhľadávať a využívať najlepšie postupy pri riešení zadaných úloh a tém,
- chápať vzťahy medzi teoretickou situáciou, témou praktickou
- uplatňovať ústretovú komunikáciu pri krízových situáciách, mimoriadnych udalostiach pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a s ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádza do kontaktu,
- chápať význam rešpektovania pravidiel správania sa v prírode,

Intrapersonálne a interpersonálne spôsobilosti

- významne sa podieľať na stanovení zodpovedajúcich krátkodobých cieľov, ktoré smerujú k zlepšeniu vlastnej výkonnosti,
- pri riešení mimoriadnych udalostí vedieť samostatne predkladať jednoduché návrhy,
- overovať a interpretovať získané údaje,
- rozhodovať o princípoch kontrolného mechanizmu pri riešení mimoriadnych udalostí, ,
- rozvíjať vlastnú aktivitu, samostatnosť, sebaopoznanie, sebadôveru a reproduktívne myslenie,
- primerane rozdeľovať jednotlivé kompetencie pri skupinovej práci pre ostatných členov tímu a posudzovať spoločne s učiteľom a s ostatnými, či sú schopní určené kompetencie zvládnuť,
- samostatne myslieť, hľadať najlepšie riešenia z krízovej situácie, pracovať a zapájať sa do práce kolektívu, nieť zodpovednosť aj za reakciu druhých,
- určovať vážne nedostatky a kvality vo vlastnom konaní pri rôznych životných situáciách
- stanovovať si ciele a priority podľa svojich osobných schopností, záujmov,
- plniť úlohy smerujúce k daným cieľom formou využívania sebakontroly, sebaregulácie, sebahodnotenia a vlastného rozhodovania,
- overovať získané poznatky, kriticky posudzovať názory, postoje a správanie druhých,
- prispievať k vytváraniu ústretových medziľudských vzťahov, predchádzať osobným konfliktom aj pri riešení mimoriadnych udalostí

Schopnosť tvorivo riešiť problémy

- získať samostatným štúdiom, vlastnými skúsenosťami, všetky nové informácie z oblasti ochrany života a zdravia a riadiť sa nimi
- zhodnotiť riziká pri mimoriadnych udalostiach, samostatne zhromažďovať informácie, vytriediť a využiť len tie, ktoré sú pre objasnenie problému najdôležitejšie,
- určovať najnebezpečnejšie mimoriadne udalosti, katastrofy, zvažovať rôzne možnosti riešenia, aj v dlhodobějších súvislostiach, stanoviť kritériá pre voľbu konečného optimálneho riešenia,
- vedieť vybrať vhodné postupy a dodržiavať ich,
- poskytovať ľuďom informácie (oznamovanie, rozprávanie, riadenie),
- spolupracovať pri riešení problémov s inými ľuďmi.

Podnikateľské spôsobilosti

- realizácie a vyhodnocovanie postupov pri riešení mimoriadnych udalostí,

- rozvíjať u žiakov kreativitu pri riešení problému a odolnosť voči stresom,
- poznať princípy odmeňovania a oceňovania aktívnych a tvorivých pri riešení mimoriadnych udalostí,
- pri hromadnom riešení mimoriadnych udalostí ovplyvňovať druhých a koordinovať ich úsilie, rýchle sa rozhodovať a prijímať opatrenia,
- pri uplatňovaní dopravných predpisov, požiarnych predpisov v praxi myslieť systémovo a komplexne,
- pri skupinovej a samostatnej práci rešpektovať právo na omyl ale aj zodpovednosť, za každý omyl v živote sa platí
- mať zodpovedný postoj k svojmu ďalšiemu vzdelávaniu, uvedomovať si význam celoživotného učenia,
- pri skupinových prácach, pri komunikácii robiť aj nepopulárne, ale správne opatrenia a rozhodnutia,
- pri dramatizácii životných situácií chápať podstatu a princíp podnikania, mať predstavu o základných ekonomických, osobnostných a etických aspektoch podnikania,

Spôsobilosť využívať informačné technológie

- zoznámiť sa s rôznymi druhmi výučbových počítačových programov a využívať pri upevňovaní osvojených vedomostí a zručností ,
- vyhľadávať vhodné informačné zdroje a potrebné informácie aj na internete, využiť ich vo vyučovaní ochrany života a zdravia,
- evidovať, triediť a uchovávať informácie tak, aby ich mohol využívať pri práci aj na inom predmete /IFV/,
- posudzovať vierohodnosť rôznych informačných zdrojov, kriticky pristupovať k získaným informáciám a byť mediálne gramotný.
- vedieť, že existujú riziká, ktoré sú spojené s využívaním internetu a IKT.

Spôsobilosť byť demokratickým človekom

- uvedomiť si a rešpektovať, že telesné, citové, rozumové i vôľové zložky osobnosti sú rovnocenné a vzájomne sa dopĺňajú,
- konať zodpovedne, samostatne a iniciatívne pri samostatnej i skupinovej práci
- poznať a rešpektovať, že neexistuje iba jeden pohľad na svet ,akceptovať názor spolužiakov
- uvedomiť si, že rozhodnutia ktoré vykonajú jednotlivci alebo členovia skupiny, budú mať vplyv na prítomnosť a budúcnosť,
- chápať pojmy spravodlivosť, ľudské práva a zodpovednosť, aplikovať ich v predmete Praktická vlastiveda ,
- byť tvorivý, primerane kritizovať, jasne sa stavať k problémom, rýchlo sa rozhodovať, byť dôsledný, inšpirovať druhých ,

3. Stratégie vyučovania

Rozdielnosť v procese vyučovania učiva PVLa je, že sa realizuje aj mimo učební so špecifickým materiálom a učebnými pomôckami.

Na procese realizácie učiva sa okrem tém vo vybraných povinných predmetoch, didaktických hier podieľajú aj :

- školský režim (disciplinovanosť a kolektivismus),
- civilná ochrana a objektová ochrana,

- **formy:** Skupinová práca žiakov (rôzne formy výstupu podľa témy), individuálna práca žiakov (rôzne formy výstupu podľa témy), práca s knihou, práca s doplnkovým textom, analýzy ukážok, práca s IKT, obsahová analýza, happening, dramatizácia námetu, výtvarné spracovanie.
- **metódy:**
 - slovné- vysvetľovanie, popis, rozprávanie, dialogické- rozhovor, beseda, problémový výklad
 - názorné- demonštrácia, pozorovanie,
 - praktické- projekčná činnosť, praktické práce, **didaktické hry**, práca s CD, internetom,
 - **motivačné:** brainstorming, motivačný rozhovor, výmena názorov, didaktické hry
 - **expozičné:** výklad, vysvetľovanie, vyučovací rozhovor, prednášky, prezentácia, práca s ukážkami
 - **fixačné:** skupinová diskusia, diskusia, rozprávanie

4. Učebné zdroje

1. **auditívne:** CD, počítačový program,
2. **vizuálne:** knihy, časopisy, obrázkový materiál, doplnkový text, fotografie, prezentácia, atlasy rastlín a húb, príručka zdravotníka, požiarňa ochrana, mimoriadne udalosti
3. **audiovizuálne:** DVD, videozáznam
4. **kombinované:** multimédiá

Odborná literatúra:

Webové stránky s obsahom požiarňa ochrana, civilná obrana, obrazový atlas húb, zdravotná príprava

www.zborovna.sk

www.interaktivnaskola.sk

Didaktická technika a materiálne výučbové prostriedky:

Počítač, notebook, CD - prehrávač, dataprojektor.

Obrazový materiál, textový materiál, posluchové nahrávky, DVD, CD, plagáty, obaly kníh, príroda, masky, edukačné CD,

5. Obsah vzdelávania /učivo/

Časová dotácia	I.roč.	II.roč.	III.roč.	IV.roč.	Spolu
ŠVP	0	0	0	0	0
ŠkVP	0	0	33	0	33
Spolu	0	0	33	0	33

III. ročník			
Témat. celok	Téma - učivo	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Riešenie mimoriadnych udalostí – civilná obrana	Mimoriadne udalosti – možnosť vzniku Evakuácia	Charakteristika jednotlivých druhov mimoriadnych udalostí. Druhy a spôsob vyhlásenia varovných signálov. Opatrenia na ochranu životov, zdravia a majetku pri vzniku mimoriadnej udalosti. Možné zdroje ohrozenia vzhľadom na polohu školy. Spôsob evakuácie	Žiak má poznať riziká, ktoré ohrozujú život, zdravie, majetok, poznať druhy mimoriadnych udalostí a spôsob ich vyhlásenia, vedieť, rozdiel medzi pohromou, haváriou, katastrofou, vedieť ako sa zachovať pri vyhlásení mimoriadnej

	Prostriedky individuálnej ochrany	<i>v prípade ohrozenia školy a jej okolia – havária, živelná pohroma, katastrofa.. Povinnosti žiakov pri organizácii evakuácie.</i>	<i>situácie, keď sa nachádza vonku, vedieť postup pri evakuácii z ohrozeného priestoru, vedieť čo si pri evakuácii berie so sebou, vedieť hmotnosť evakuačnej batožiny pre dieťa.</i>
Pohyb a pobyt v prírode	<i>Orientácia v teréne.</i> <i>Určovanie svetových strán</i> <i>Významné budovy a ich účel</i> <i>Tvárnosť krajiny</i>	<i>Okolie obce, chránené územia, objekty a prírodné útvary. Orientácia podľa poludňajšieho tieňa. Hlavné a vedľajšie svetové strany. Významné budovy a dominanty v okolí. Tvary zemského povrchu.</i>	<i>Žiak si má osvojiť vedomosti, zručnosti a pohyb v teréne podľa prírodných úkazov, poznať najvýhodnejšie miesto v okolí na pozorovanie, poznať svetové strany, vedieť kde je východ a západ, vedieť určovať svetové strany podľa slnka, tieňa, vymenovať hlavné a vedľajšie sv. strany. Poznať významné budovy v mieste bydliska a školy a určiť ich podľa svet. strán, popísať presné miesto, kde sa nachádzajú niektoré budovy, vedieť časti kompasu, určovať podľa kompasu, Žiak vie charakterizovať tvárnosť krajiny, rozdiel medzi rovinou a pahorkatinou, opísať vysoké pohoria podľa tvárnosti.</i>
Zdravotná príprava	Ochrana zdravia Prvá pomoc pri poranení hornej končatiny a hlavy	<i>Zásady ochrany zdravia. Hygiena tela a starostlivosť o chrup. Správna životospráva. Ošetrovanie a obväzovanie rán na prstoch ruky, lakťa, oka a hlavy.</i>	<i>Žiak má poznať časti ľudského tela a zásady správnej životosprávy, vedieť ako sa má správne starať o svoje zuby, vedieť prečo človek potrebuje pravidelný a dostatočný spánok, zásady správnej životosprávy. Poznať zásady ošetrovania a obväzovania.</i>
Dopravná výchova	Železničné prejazdy Dopravné značky Výbava bicykla	<i>Bezpečné miesta pre hry, železničné prejazdy - svetelné a zvukové signály, závory, pohyb v blízkosti železničnej trate. Dopravné značky – rozšírenie poznatkov, základná bezpečnostná výbava na bicykli, význam pestrých farieb v cestnej premávke, využitie detských dopravných ihrísk.</i>	<i>Žiak má poznať bezpečné miesto pre hry, dodržiavať bezpečnú vzdialenosť od vozovky pri hre, pohybovať sa na vymedzených miestach, osvojiť si správanie pri železničných prejazdoch, zvukové signály, závory, ovládať kultivované a bezpečné správanie vo verejných dopravných prostriedkoch poznať základnú bezpečnostnú výbavu na bicykli – prilba, chrániče, uvedomiť si význam pestrých farieb v cestnej premávke, Poznať dopravné značky: Výstražné: Križovatka Zákazové: Zákaz vjazdu všetkých vozidiel, Zákaz vjazdu bicyklistov Prikazové: Daj prednosť vjazdu! Cestička pre cyklistov, Cestička pre chodcov a cyklistov Informatívne: Pešia zóna, Nemocnica, Koniec pešej zóny, Priechod pre cyklistov</i>

Predmet sa môže vyučovať v dvojhodinových blokoch každý druhý týždeň (podľa uváženia triedneho učiteľa. Témy z predmetu sú utvrdzované na jeseň a v lete počas didaktických hier a účelových cvičení v prírode.

a. Metódy a prostriedky hodnotenia

Používané metódy rešpektujú bežné didaktické postupy, žiada sa však uplatňovať menej verbálne a viac názorné metódy, cvičenia a kontroly. Dôležitú funkciu plnia aktivizujúce a motivačné hodnotenia, samostatné alebo skupinové činnosti. Žiaci majú v priebehu osvojovania učiva získať poznatky o potrebnosti a nenahraditeľnosti učiva pri vzniku a priebehu mimoriadnej situácie.

Na hodnotenie žiakových výsledkov sa využíva:

Ústne skúšanie: odpoveď (umožňuje hodnotiť hĺbku žiakových vedomostí).

Praktické skúšanie. V rámci výstupov zohráva vo väčšine prípadov najdôležitejšiu úlohu vlastná tvorba žiaka. Súčasťou tohto skúšania je i ústne skúšanie, kedy sa posudzuje miera osvojenia vedomostí a ich následné využitie. Pri praktickom hodnotení sa hodnotia dve oblasti:

samotný proces tvorby:

- správne a vhodné rozhodnutie o postupe,
- prístup k riešeniu
- vlastná prezentácia úlohy
- zhodnotenia diela žiakom (osobná interpretácia)
- preukázanie originality

výsledný produkt:

- preukázanie vedomostí a zručností
- zvládnutie postupov
- odozva diela u spolužiakov a ich reakcia naň
- napodobňujúce kritériá (realita a ilúzia, skutočné a idealizujúce zobrazenie života, ...)

1. Kritériá hodnotenia

stupeň hodnotenia	opis kritérií	poznámka
1 výborný	• Žiak spĺňa kritériá na vynikajúcej úrovni: • Vytvoril si elementárnu veku primeranú predstavu o vlastných možnostiach a svojou činnosťou prispieva k optimálnemu stupňu rozvíjania svojej osobnosti ako celku i po stránke kognitívnej, emocionálnej, sociálnej, morálnej, • správne a vhodne rozhoduje o postupe v procese tvorby, • aktívny prístup k riešeniu • vlastná prezentácia úlohy • zhodnotenia diela žiakom (osobná interpretácia) • preukázanie originality	proporcie medzi jednotlivými kritériami zvažuje učiteľ podľa individuálnych daností žiaka
2 chváľtebný	• Spĺňa kritériá prvého stupňa hodnotenia s menšími nedostatkami. • Žiak realizuje edukačné úlohy samostatne, je iniciatívny, tvorivý, tolerantný, rozširuje svoju flexibilitu, osvojuje si nové vedomosti, nepodlieha predsudkom a stereotypom.	
3 dobrý	• Žiak spĺňa kritériá prvého stupňa hodnotenia, ale je menej samostatný, iniciatívny a zdatný, • Žiak realizuje edukačné úlohy priemerne, chýba mu iniciatívnosť, tvorivosť, tolerancia, nerozširuje svoju flexibilitu. • Pri práci sa často nezaobíde bez pomoci učiteľa.	
4 dostatočný	• Žiak realizuje edukačné úlohy na nízkej úrovni, bez vlastného vkladu, s ťažkosťami aplikuje získané zručnosti.	
5 nedostatočný	• Žiak nespĺňa kritériá, nemá záujem o aktivity, neguje vyučovací proces, nezapája sa do individuálnych ani kolektívnych didaktických hier.	vo výnimočných prípadoch

Hodnotiacia tabuľka

Percentuálne rozpätie	stupne
100% - 90%	1
89% - 75%	2
74% - 50%	3
49% - 25%	4
menej	5

b. Medzipredmetové vzťahy

Zvláštnosťou učiva PVLa je viac tematický obsah navzájom nie podobný. Pre osvojovanie vedomostí a zručností sa využívajú najmä didaktické hry, prípadne niektoré vhodné poznatky z iných oblastí vzdelávania. Učivo je spracované a skordinované s učivom vybraných vyučovacích predmetov v medzipredmetových vzťahoch v prospech učiva prierezovej témy OŽZ. Prvky učiva sú zapracované do učebných osnov povinných predmetov (telesná výchova, vlastiveda, prvouka, výtvarná výchova) a sú ich integrálnou súčasťou.